

Íránská hra v Jižní Americe: Nukleární karta nebo jiný bluf?

N | nationalinterest.org/blog/buzz/iran-s-game-south-america-nuclear-card-or-another-bluff-206199

9. února 2023

Po inauguraci brazilského prezidenta Luize Inácio Lula da Silva v Brasílii Írán oznámil, že do jihoamerické země vyšle dvě své válečné lodě. Ruská státní tisková agentura Sputnik, která má několik dalších místních zástupců jako svou ozvučovací desku, rekapitulovala oznámení pouhé dva dny před plánovaným příletem lodí – jak bylo zveřejněno v oficiálním věstníku brazilské vlády. Lodě však nikdy nedorazily.

Co přimělo Írán změnit své plány? Nebo spíše, jaké *byly* plány Íránu?

Írán oficiálně uvádí, že jeho lodě *Dena* – fregata třídy *Mowj* – a *Makran* – bývalý ropný tanker přestavěný na vrtulníkovou loď, nyní největší loď íránského námořnictva – jsou na cestě do Panamského průplavu. Přeplovba Tichého oceánu by byla ústředním bodem jejich plánů „objet svět“.

Zatím není známo, co přimělo Íránce ke změně plánů a možná i trasy. Zdánlivě izolovaná událost může odhalit část odpovědi. 16. ledna, sedm dní předtím, než íránské lodě dorazily do přístavu Rio de Janeiro, vyslalo americké letectvo do Jižní Ameriky letoun WC-135R Constant Phoenix. Operačním účelem WC-135 je zejména identifikovat atmosférické známky jaderné aktivity – jinými slovy, být „čuchačem jaderných zbraní“.

Vyslání takového letadla na bezprecedentní misi s cílem shromáždit základní údaje o normálních atmosférických podmínkách v Jižní Americe zvedne obočí. Letadlo odletělo z Portorika a sbíralo atmosférická data u pobřeží Venezuely, Guyany, Surinamu, Francouzské Guyany a části Brazílie. Prošla také oblastí ze severu do oblasti Rio de Janeiro, kde měly být íránské válečné lodě. Americká armáda neměla v úmyslu, aby byla mise tajná: data z transpondéru letadla byla k dispozici veřejnosti prostřednictvím platform pro sledování letů .

Druhý let byl proveden o několik dní později. Letadlo se vrátilo na svou trasu kolem Jižní Ameriky v opačném směru a sbíralo data nad Karibským mořem, severním pobřežím Venezuely a nad vodami Kolumbie, Ekvádoru a Peru. Na této trase přeletěl Panamský průplav, předpokládaný strategický cíl íránské flotily.

Tento radiační průzkum nad Jižní Amerikou mohl být pro Írán varováním a způsobil Teheránu problémy. Zavedení základních měření úrovně přirozené radiace v regionu by se stalo překážkou, pokud by Írán plánoval využít Jižní Ameriku k jaderným zkouškám. Pokud by íránské lodě převážely radioaktivní materiál nebo zbraně pro testování na moři, možná mimo Venezuelu, pak by Spojené státy mohly identifikovat anomálie v atmosféře ze svého průzkumu před příjezdem lodí do Brazílie.

Pokud jde o Írán, všechno není tak, jak se zdá. V letech 2005 a 2020 příběhy o tom, že Írán vyrábí rakety ve Venezuele , pohltily pozornost výzkumníků a vlád hledajících důkazy, že oba režimy jednaly ve shodě, aby porušily sankce. Zatímco pozornost Západu byla odkloněna, Írán a Venezuela prohloubily svůj vztah prostřednictvím tajných sítí, které možná sloužily k podpoře jaderného programu první země a přepravě materiálů, lidí a finančních a technologických zdrojů mezi oběma režimy.

V roce 2020 poslal Írán tankery do Caracasu navzdory sankcím a zpochybnil, co lodě vlastně vezly kromě deklarovaného palivového nákladu. Prezident Nicolás Maduro si nikdy nenechal ujít příležitost k vyhrocení napětí – například jednou veřejně prohlásil, že považuje získání íránských raket dlouhého doletu za „dobrý nápad“.

Íránské snahy o utajování vedlo mnoho analytiků k podezření, že pod venezuelskými vojenskými zařízeními v Maracay na severu centrální Venezuely byla vykopána síť tunelů za účelem ukrytí raket. Dnes by nebylo absurdní si myslet, že by taková zařízení mohla být použita pro jaderné testy ve spolupráci s Íránem.

Těžko říci, proč byla íránská námořní mise do Jižní Ameriky „zpožděna“ – nebo dokonce přerušena. Možná byla mise jen další prázdnou provokací. Možná to byla kouřová clona pro tajnou činnost, jako je přeprava jaderného materiálu. Pokud je první scénář správný, Írán možná dosáhl toho, co chtěl, tím, že vyvolal napětí a donutil Spojené státy věnovat čas, peníze a pozornost čistě propagandistické operaci. Ale pokud měl Írán plány na dodání jaderného materiálu do regionu, pak by se mohl ocitnout zahrán do kouta a byl nucen přehodnotit svou strategii. „Zmizení“ a zpoždění (nebo neohlášené pozastavení) jeho oficiální přístavní zastávky v Brazílii jistě nebylo marným hazardem.

Leonardo Coutinho je autor a vedoucí pracovník Centra pro bezpečnou svobodnou společnost.

Obrázek: Shutterstock.